

Glasba.

Koncert „Glasbene Matice“ v Ljubljani. Dne 14. marca je priredila „Glasbena Matica“ pod vodstvom koncertnega vodje g. M. Hubada v veliki dvorani hotela „Union“ koncert, ki je uspel v enem kot drugem pogledu sijajno in se je vredno pridružil svojim prednikom. Sodelovali so pri koncertu: g. O. vitez Cammarota, operni pevec iz Zagreba; gdč. Vida Prelesnikova, pianistinja v konservatoriju v Pragi; gdč. Pavla Boletova, članica pevskega zbora „Glasbene Matice“; g. Josip Križaj, operni pevec slov. gledišča v Ljubljani; ženski in moški pevski zbor „Glasbene Matice“, popolnjen po oddelku njenega šolskega zbora in pa orkester „Slovenske Filharmonije“ pod vodstvom kapelnika g. V. Talicha.

Kot prva točka je bila na sporedu koncertna suita „Iveria“ M. Hipolitova-Ivanova, odlično glasbeno delo, polno iskrenosti in prisrčnosti v prvih dveh delih in veličastva ter žarečnosti v tretjem in četrtem delu. Orkester je izvedel svojo ne baš lahko nalogo z imponujočo dovršenostjo ter iznova dokazal, kaj more pod umetniškim vodstvom svojega kapelnika.

Viktor Parmova pesem za tenor: „Poslednja noč“ se odlikuje po svoji ljubki melodijoznosti. Skladba je tudi glasbeno manj izobraženemu dostopna in umljiva. Težja, a vseskozi umetniška in modernim glasbenim načelom odgovarjajoča je Anton Lajovičeva skladba „Serenada“ V obeh pesmih smo imeli priliko, občudovati še vedno lepi glas g. Cammarote. Kot tretja točka je bil na sporedu koncert za klavir s spremljevanjem orkestra v b-molu od Petra Iljiča Čajkovskega, ki ga je izvajala ob spremljevanju orkestra „Slovenske Filharmonije“ domačinka gdč. Prelesnikova. Umetniški uspeh mlade umetnice se je obče priznaval in ni dvojbe, da jo čaka spričo njenih zmožnosti še prav lepa umetniška kariera. Karla Bendla „Švanda dudak“ je našemu občinstvu znan in je bilo to glasbeno delo v našem listu že ocenjeno. Da je pod vodstvom gospoda vodje Hubada uspela tudi ta točka koncerta popolnoma, ni treba poudarjati. Odlikovali so se v njej mešani zbor in solistje, izmed katerih naj omenimo posebe gdč. Boletovo, ki si je s svojim čistim, dovolj krepkim sopranom hitro priborila simpatije občinstva.

— a —

Splošni pregled.

Aleksandrovskej G. V. Čtenija po novjšej ruskoj literaturě. Vypusk II., str. VIII. + 224. Kiew 1907. Cena 1 r. 25 k. — Gospod A. J. Jacimirskij je bil tako prijazen ter nam je poslal obširnejšo oceno te knjige; iz te ocene posnemamo, da so „Čtenija“ Aleksandrovskega „sinteza vsega, kar se je reklo v kritiki o tem ali drugem pisatelju“, ter da jih to prav posebno loči od drugih popularnih knjig o historiji novejšje ruske literature. Knjigo je priporočati za samoobraževanje.

Jacimirskij dr. Fr. I.

Kotljarevskij N. Starinnye portreti. Str. VI. + 457, Sanktpeterburg 1907. Cena 2 rublja. V tej študiji govori Kotljarevskij o „pozabljenih poetih“ Puškinove dobe, o katerih vedo običajne književne zgodovine povedati le par besed. Puškinova slika se bo odraževala tem jasneje, čim razločneje bo videti vse njegovo odzadje.

Jacimirskij — dr. Fr. I.

Literarni pokret med Hrvati. Usoden je bil spor med „Matico Hrvatsko“ in „književniki“ (to je „Društvom hrvatskih književnikov“), ki je rodil včasih neprijetne polemike med glasom „Matice Hrvatske“ in „Savremenikom“. Zadnji čas so se duhovi nekoliko pomirili. Ob koncu prošlega leta se je v Zadru sestalo več dalmatinskih književnikov, ki očitvidno nikoli niso bili prav oduševljeni za abstinenco, ter so tam sprejeli resolucijo, da je treba spor poravnati in da je „Matico Dalmatinsko“ (ki je sama za sebe zmogla malo življenja) združiti z „Matico Hrvatsko“ v Zagrebu. Kak teden pozneje pa je imelo zagrebško „Društvo hrv. književnikov“ občni zbor, kjer so sklenili, da izdajaj društvo odslej (poleg „Savremenika“) po 6 knjig za članarino 6 K (torej za ceno kakor „Matica Hrv.“), in sicer le beletrističnih. Sklep zadrski in zagrebški se nekako križata. *Dr. Fr. Ilešič.*

Gogolov spomenik v Moskvi. Dne 9. maja t. l. odkrijejo v Moskvi svečano spomenik znamenitemu ruskemu humoristu in satiriku Gogolu, čigar rojstna stoletnica je bila 31. marca t. l. Slovesnost bode, kakor zasluži veliki pisatelj in pospeševatelj slovanskega ugleda, občeslovanska in je pričakovati, da se je tudi Slovenci primerno udeležo.

Manifest futuristov. V Milanu izhajajoča odlična mednarodna revija „Poesia“ snuje novo literarno strujo „futuristov“, katere manifest se je proglasil te dni ter razposlal v francoskem jeziku po vsem svetu, kajti nova šola hoče biti univerzalna, zbirati hoče pod svojim okriljem somišljenike iz vseh kulturnih narodov. Ker je vpoštevala „Poesia“ doslej tudi našo umetnost — lansko leto je priobčila v laškem prevodu celo več slovenskih pesmi — in ker je oklic radi svojega izredno odločnega tona ter skrajno smeje misli splošno zanimiv, ne bo škodilo seznaniti z glavnimi njegovimi potezami tudi slovenske kroge.

V romanskih književnostih taki manifesti niso nič redkega. Tudi se jim ne morejo odrekati bolj ali manj trajni uspehi, osobito ako so izšli iz kroga, ki ima zase življensko moč. Redkejši so seveda taki, ki so postali epohalnega pomena. Med te treba šteti n. pr. manifest „Plejade“, ki je oznanjal porod francoske renesanse, dalje predgovor „Cromwellu“, ki je proglašal začetek francoskega romantizma. Toda kaj sta ta dva manifesta proti manifestu futuristov, ki nočejo biti narodna, ampak svetovna struja, ki novega ne stavijo poleg, ampak na mesto starega, ki z nogami gazijo vse, kar je bilo in kar je. Du Bellay in Victor Hugo sta bila gotovo ognjevita zagovornika svojih nazorov, ali v primeri z Marinettijem, ki je podpisal novi manifest, sta bila pohlevni ovčici.

V Italiji, v deželi starodavnosti, „muzejev in grobišč“, so futuristi zažgali svoj kres, ki naj oznanja nove čase, ki bodi pa tudi grmada, na kateri naj poginejo vsi „profesorji, ciceroni in starinarji“, živeči od klasičnih tal.

Muzeji, knjižnice! . . . pravijo futuristi. Kakor leži na grobišču lobanja ob lobanji, velikan ob pritlikavcu, tako nahajaš v teh grobljih znanosti in umetnosti dela, ki drugo drugemu zavidajo prostor, neznanca ob neznancu, reveža ob bogatinu. Čemu vlačiti po teh žalostnih prostorih vsak dan svojo malodušnost, svoj nemir, svoj obup? Ali se hočete zastrupiti? Ali hočete segniti pri živem telesu? Pojdite tja vsako leto enkrat, kakor hodimo enkrat v letu molit na grobove . . .

Občudovati staro sliko se pravi zapirati svojo čutnost v mrtvaško urno, namesto smelo tvoriti z njo nova dela. Čemu izžemati svoje moči z razmotrivanjem onega, kar je bilo, čemu uničevati samega sebe v neplodnem trudu? Pustimo to slabičem, pohabljenecem, jetnikom! Za nas pa to ni, za nas mlade, silne, življenja prekipevajoče futuriste! Mi živimo ob ognju, ob sovraštvu, ob besnem toku časa! Ne čudite se nam vi, ki se jedva spominjate, da ste živeli! Mi vam sežgemo vaše

biblioteke, poteptamo vaše muzeje, preplavimo vaše zgodovinske ostanke! Naprej! Kvišku! Na najvišji višek sveta, nad najsvetlejše zvezde!

Opevati hočemo nevarnost, energijo in drznost.

Podlaga naši poeziji bodi pogum, smelost, odpor!

Ce je literatura doslej povelicevala zamišljenost in dremavost, poslaviti hočemo mi agresivni tok, brzi korak, smeli skok, krepko dlan in silno pest.

Oznanjevati hočemo novi čar, ki se je z njim odičil svet: lepoto hitrosti. Dirjajoči avtomobil s svojimi širokimi cevmi, ki liki zmaji bljujejo smrt in ogenj, mogočni avtomobil, ki buči, kakor bi se valil čez železno šaro; ta avtomobil je lepši nego „Zmaga pri Samotraki“.

Opevati hočemo človeka, ki ima v svoji roki silo, vodečo krogotok zemlje.

Na pesniku je, da s svojim žarom in razkošjem množi strasti izvirnih sil.

Ni je lepote razen v boju. Delo brez agresivnega značaja je slabo. Poezija bodi silen naval na kljubujoče moči, ki jih treba podvreči človeški volji.

Na skrajnem predgorju vekov stojimo! Čemu ozirati se nazaj, ko je naša naloga, dvigniti skrivnostni zastor nemogočega? Čas in prostor sta mrtva. Obdaja nas absolutnost, kajti ustvarili smo večno, brezpogojno, povsod pričujočo hitrost.

Slaviti hočemo vojno — edino higijeno sveta —, militarizem, patriotizem, razdevajoči anarhizem, vse smrtonosne ideje, preziranje ženske.

Razdejati hočemo muzeje, biblioteke, preganjati moralizem, feminizem, strahopetni oportunitizem in utilitarizem.

Opevali bomo nepregledne množice, ki se gnetejo okoli dela, okoli veselja ali odpora, opevali pestrobojno, tisočglasno revolucijo modernih mest, nočno valovanje arzenalov in skladišč v svitu mogočnih električnih lun, nenasitne kolodvore, ki požirajo dim bruhajoče kače, velike delavnice, zvezane po svojih dimastih nitih z oblaki, mostove, ki švigajo čez reke, blesketajoče se v solnčnem svitu, liki akrobati čez pogubonosne nože, ladje srečolovke, blodeče ob daljnem horizontu, lokomotive s silnim oprsjem, puhajoče po železnih cestah liki velikanski jekleni konji, oprtani z dolgimi cevmi, drseči polet aeroplanov, ki jim vijaki poljejo kakor vihrajoče zastave in fleskajo kakor tisočere roke navdušenih množic . . .

* * *

Emile Zola in njegovi epigoni so že davno rabili vsa ta sredstva. „Germinal“, „La Bête humaine“, „Travail“ in slična dela gotovo z vsa silo vplivajo na človeško dušo. Za roman je vprašanje že dolgo rešeno. Ne tako za poezijo v ožjem pomenu besede, kajti laže je uporabljati poezijo v prozi nego prozo v poeziji. Zola trdi, da je oblika umotvora odvisna od temperamenta umetnikovega, ne od snovi . . . Kdor je čital manifest futuristov, ne more reči, da bi bil ravno temperament tisto, česar jim najbolj nedostaje. Vendar ne more biti dvomljivo, da ostane njih oklic — ali vsaj velik del njegovih idej — za zdaj še vox clamantis in deserto, da ga marsikdo niti za resnega ne bo smatral. Zakaj, — o tem bo sodila zgodovina, tista zgodovina, ki je futuristi ne pripoznavajo, ki jim bo pa morebiti vendar prizanesljivejša, nego so bili oni nji.

Frid. Juvančič.

Listnica uredništva. G. Aleksej. „Z ulice“ je čedna reč. Ugaja nam originalni, moderni sujet. Vendar ste ga obdelali po naši sodbi s prešibko pesniško silo. Nekoliko živahnejšega kolorita bi si želeli pri celi sliki. Sicer pa dajemo tudi Vam svet: Ne takoj siliti z vsako stvarjo na dan! Tudi pesniškim proizvodom dé včasih dobro, ako se malo uleže. Čez pol leta napravijo na Vas Vaši lastni proizvodi malo drug vtisk nego prvi hip!